

Alenka Šelih

SOCIALNO DELO IN (KAZENSKO) PRAVO

Pravilo je, da se nove vede oblikujejo tako, da pri njihovem nastanku sodelujejo predstavniki že ustaljenih strok ali znanstvenih disciplin, ki so pokazali posebno zanimanje za novo področje dela in raziskovanja. Tako kot je ta ugotovitev veljala za sociologijo, velja tudi za socialno delo. Za ameriške razmere, kjer se je socialno delo kot samostojna disciplina najprej uveljavilo, poročajo, da je bil ustanovitelj »družb za dobrodelno dejavnost« v začetku 20. stoletja, kjer so se zaposlovali prvi socialni delavci, in ustanovitelj prve visoke šole za socialne delavce v ZDA pravnik Weeks deForest. Pravnica je bila tudi Florence Kelley, ki jo štejejo za utemeljiteljico poklica socialnega delavca. Tudi za Slovenijo je mogoče ugotoviti, da so bili pravniki med ustanovitelji samostojnega študija socialnega dela, najprej na višji in nato na visoki stopnji. V mislih imam zlasti Katjo Vodopivec, ki je bila prva predavateljica metodologije socialnega dela na tej šoli in je bistveno prispevala k njeni ustanovitvi; enako pa velja še za nekatere druge predavateljce – na šoli smo v prvih letih njenega obstoja predavali Ljubo Bavcon, Andreja Kavar Vidmar, Niko Arko in jaz sama.

Zveza med pravom in socialnim delom pa ni le posledica te vrste »personalnih unij« – prej narobe, dejanska bližina prava in socialnega dela je verjetno bila vzrok za zanimanje pravnikov za to novo področje. Socialno delo deluje namreč na področjih, kjer poteka pravno urejanje skoraj istočasno z reševanjem osebnih in socialnih stisk posameznika ali skupine. Poleg tega deluje na takih področjih življenja, kjer prihaja do konfliktov in je potrebno njihovo reševanje – pravo pa je kot sistem pravil namenjeno temu, da določa pravila vedenja, še posebej v konfliktnih situacijah. Zlasti dve področji izstopata po tem merilu: primeri, povezani z družinskim pravom, zlasti ob razvezi zakonske zveze in v zvezi z dodelitvijo

otroka enemu izmed zakoncev, prav tako pa primeri vzdrževanja stikov z drugim zakoncem. Enako pomembni pa so tudi problemi odvzema roditeljske pravice. V okviru družinskega prava sodijo v našem pravnem sistemu tudi problemi otrok in mladostnikov, ki imajo posebne potrebe – vsaj v tistem najbolj občutljivem delu, ko gre za njihovo izločitev iz domačega okolja in za oddajo v zavod. Urejanje teh vprašanj znotraj družinskega prava je verjetno vprašljivo, saj gre za področje, kjer bi moralo biti v ospredju varstvo otrokovih pravic, to pa bi po mojem mnenju zahtevalo drugačen pristop in drugačno perspektivo, kakor jo lahko zagotovi družinsko pravo. Enako povezano je socialno delo tudi s problemi kazenskega prava, še posebej kazenskega prava za mladoletnike. Hkrati pa je treba opozoriti tudi na področje izvrševanja kazenskih sankcij, zlasti kazni zapora, pri katerem je pravno urejanje tudi tesno povezano s področjem socialnega dela. Ker se socialno delo kot stroka ukvarja s problemi posameznika v tiski, je razumljivo, da prihaja v stik zlasti z deprivilegiranimi, ranljivimi in na rob potisnjenimi družbenimi skupinami – z isto populacijo pa se ukvarja tudi kaznovalno pravo v širšem pomenu besede, pri čemer imam v mislih poleg kazenskega prava tudi pravo o prekrških. Sem sodijo take skupine problemov, kakor so na primer klateštvo, prostitucija, uživanje mamil, ki vse po vrsti zahtevajo tudi socialnodelavsko obravnavo.

Med obema področjema obstaja zato vrsta stičnih točk in medsebojnih razmerij. Ta razmerja niso vedno harmonična in umirjena, temveč nosijo v sebi pogosto določeno napetost, ki lahko postane konflikt, a je vendarle koristna in tudi produktivna, če pomaga reševati vedno nove oblike problemov, s katerimi se v sodobni družbi soočajo posameznik in družbene skupine. V razvoju socialnega dela kot stroke je mogoče razbrati, da je

bila spočetka bliže pravu (verjetno zaradi sodelovanja pravnikov pri njenih začetkih), nato pa se je postopno osamosvajala in začela poudarjati lastno področje dela, lastne metode in lastno teoretsko strukturo. To je za osamosvajanje in izgradnjo sistema stroke razumljivo in pravilno. Seveda pa je socialno delo z enim delom vedno ostalo na področju prava – pristojnosti centrov za socialno delo v Sloveniji, kakor so se razvile z zadnjih 20-ih ali 30-ih letih, morda najbolj nazorno kažejo to prepletenost. V razvitih družbah, zlasti v ZDA, v zadnjih letih opozarjajo na to, da se družba tako »juridizira« in postaja tako »tožbarska«, da je potrebna posebna specializacija socialnih delavcev, ki sodelujejo s pravosodjem.

Socialno delo se pri sodelovanju na področju prava srečuje s številnimi problemi. Prvi problem, na katerega velja opozoriti, je ta, da gre za srečanje dveh ne le vsebinsko različnih strok, temveč tudi dveh različnih strok po razvitosti, utemeljenosti in uveljavljenosti. Pravo, ki je poleg filozofije, teologije in medicine najstarejša univerzitetna disciplina (pri kateri je sicer za nekatere sporno, ali je *ars* ali *scientia*), ima gotovo težave pri priznavanju novih strok, kakršna je socialno delo; to pa nujno doživlja svojo »mladost« kot nerazvitost, nedorečenost, primanjkljaj. Tako razmerje kažejo tudi empirične raziskave o razmerju med strokovnjaki obeh disciplin, ki delajo na skupnih področjih (čeprav ne istega), tudi v naših razmerah. Vsebinske razlike med obema strokama je mogoče razbrati v tehle značilnostih ene in druge:

Socialno delo je praviloma naravnano k posamezniku, poskuša doseči, da ga stranka sprejme, manj označuje stranko, temelji na bolj ali manj prostovoljnem sprejemanju pomoči, daje stranki možnost izraziti svoje resnične občutke, varuje zaupne informacije o posamezniku. Pravno, še zlasti pa sodno odločanje ima drugačne temelje: temelji na načelu enakosti vseh in na načelu odgovornosti, zlasti kazensko pravo močno označi (etiketira) storilca; pravo pogosto posega v človekove pravice, varuje procesno obličnost in se zdi zato v primerjavi s socialnim delom formalistično. Te razlike in različen status pripadnikov vsake izmed teh poklicnih skupin so očitne tudi v vsakodnevnem delovanju ene in druge stroke in v medsebojnem sodelovanju obeh strok. Prav zaradi teh in še drugih razlik je izjemnega pomena sodelovanje obeh poklicnih skupin, izmenjava informacij, spoznavanje metod ene in druge in podobno. Samo iz takega sodelovanja lahko zraste razumevanje

druge stroke, pa tudi njeno vrednotenje. Zato so bili po moji oceni izredno dragoceni seminarji, ki jih je pred mnogimi leti prirejal Inštitut za kriminologijo za strokovnjake s sodišča, tožilstva, socialnih služb in policije, zlasti o problemih mladoletniškega prestopništva. Morda je moje mnenje posledica tega, da sem bila vanje vključena, vendar me današnje izjave predstavnikov posameznih strok, da ne vedo nič o delovanju kakšne druge, potrjujejo v prepričanju, da je bil multidisciplinaren pristop pravilna izbira.

Ko govorimo o razmerju med pravom in socialnim delom, je prav, da omenimo tudi svojevrstno vsebinsko napetost med njima. Socialno delo je po svoji temeljni usmeritvi pomoč, za pravom kot sistemom pa stoji državna prisila – čeprav je njena stopnja pri različnih zvrsteh prava zelo različna in posega v zelo različne človekove vrednote. In čeprav je res, da je tudi v pomoči skoraj vedno tudi kanček prisile, se vendar socialno delo počuti na tujem področju, ko se vključuje v pravo. Konflikt med pomočjo in prisilo je namreč pri njem občuten, ko se vključuje na pravna področja nasploh, še zlasti pa, ko se vključuje na področje kaznovalnega prava – na področje mladoletniškega prestopništva, prekrškov, izvrševanja kazenskih sankcij, zlasti kazni zapora. Te dvojne narave se je socialno delo zavedelo pred več desetletji in je tudi v slovenskih razmerah poskušalo na podlagi tega spoznanja izoblikovati instrumente za poglobljeno usmeritev v sfero pomoči.

Posebej odprto je v razmerju med socialnim delom in pravom vprašanje, s kakšnim pravnim znanjem morajo biti opremljeni socialni delavci, ki pri svojem delu prihajajo v stik s pravnimi normami različnih področij, včasih pa jim je naložena tudi pristojnost za odločanje na podlagi pravnih norm. Čeprav je res, da v centrih za socialno delo delujejo tudi diplomirani pravniki, gre pri tem za razmeroma nov pristop in so socialni delavci tudi v današnjih pogojih še pogosto v položaju, ko uporabljajo pravne norme in intervenirajo na njihovi podlagi. Neki pravnik navaja štiri stične točke med pravom in socialnim delom: pravna intervencija naj stranko socialnega delavca seznanji z njenimi pravicami in dolžnostmi, pravo kot pomožno sredstvo intervencije uporabimo, ko je pravni red stranki v praktično pomoč, pravo postavlja mejo intervencije, ker določa pravni položaj stranke, in končno, pravo je podlaga za zavarovanje temeljev zaupanja (ko pravne norme varujejo kot poklicno tajnost vse, kar je socialni delavec pri

opravljanju poklica izvedel o svoji stranki). Angleški pisci poročajo, da se je pomen prava za socialno delo v Angliji v zadnjem desetletju močno spremenil: zlasti zakonodaja o otrocih (Children's Act, 1989) je vpeljala vrsto pravnih pravil v zvezi s pravnim položajem otrok različnih kategorij. Zlasti pa je formalizirala postopke in obravnava otroka kot subjekta pravic – to pa je bistveno spremenilo tudi način gledanja in delovanja socialnega dela, ki je postalo dosti bolj »pravno«, bolj formalno, kot je bilo dotlej. Ker lahko pričakujemo, da se bo slovenski pravni sistem gibal v isti smeri, lahko pričakujemo, da bo pravna sestavina pri socialnem delu ostala enako pomembna, kot je sedaj – prav pa bi bilo, da bi to veljalo za obravnavanje otroka v postopku pred socialnovarstvenimi organi, ne pa za odločanje v zvezi z njimi, ki bi moralo biti pridržano predvsem specializiranim (družinskim) sodiščem.

Razmerje med socialnim delom in kazenskim pravom si zasluži posebno omembo zaradi več razlogov. Prvič zato, ker se socialno delo pogosto z njim srečuje, in drugič zato, ker gre za področje, ki je z vidika ene temeljnih konfliktnosti socialnega dela (pomoč ali prisila) najbolj relevantno. Prav te značilnosti so brez dvoma pripomogle k temu, da so se raziskovalci Inštituta za kriminologijo v času skoraj 50-letnega obstoja tega inštituta pogosto posvečali tem vprašanjem, pogosto so sodelovali na šoli za socialno delo kot predavatelji, pogosto so tudi izvajali raziskovalne projekte skupaj z raziskovalci te šole. Naj omenim le nekatere med njimi, ki so imeli po moji oceni precejšen vpliv na prakso socialnega dela; omejila se bom samo na najpomembnejše. Konec 60-ih let je treba med take raziskave uvrstiti projekt »Analiza in uspešnost izvajanja vzgojnega ukrepa nadzorstva skrbstvenega organa«, ki je poleg razčlenbe izrekanja in izvajanja tega ukrepa oblikoval merila za njegovo izrekanje, postavil metodološka izhodišča za njegovo izvrševanje in mu dal tudi vsebinsko osmislitev. Projekt »Mladoletnikovo vrednotenje kazenskega postopka in izvrševanja kazenskih sankcij« (1972) je dal dragocene podatke, kako so mladoletniki doživljali kazenski postopek in socialnega delavca, ki je v njem sodeloval. Projekt o uvajanju permisivnih metod v vzgojni zavod Logatec (1973) je poleg drugih rezultatov obsegal tudi podatke o vlogi socialnega delavca v takem zavodu in o njegovi vlogi v procesu prevzganja mladoletnika in priprave na odpust. Vlogo in pomen socialnega dela v kazen-

skem pravosodju proti mladoletnikom pa je kot edino temo obravnaval poseben projekt inštituta, opravljen leta 1980. To je bil prvi projekt v Sloveniji, ki se je celostno ukvarjal s poklicno vlogo socialnega dela nasploh in je gotovo veliko prispeval k razumevanju vsebine in položaja socialnega dela kot stroke in socialnega delavca kot strokovnjaka. Naslednji projekt s tega področja se je posvečal med drugim socialnovarstvenim vidikom trpinčenja otrok – tu smo prvič v Sloveniji ugotavljali, kako socialna služba zaznava in obravnava ta pojav, in dali prve podatke o tej problematiki. Z raziskovanjem socialnega dela se je ukvarjalo tudi več projektov na področju izvrševanja kazni zapora za polnoletne storilce kaznivih dejanj: od prvega projekta o selekciji obsojenk za odprti kazensko-poboljševalni dom konec 50-ih, potem o izvrševanju kratkotrajnih kazni zapora (1988), o pravicah zapornikov (1990) do normativov in standardov za opravljanje storitev na področju socialnega varstva polnoletnih storilcev kaznivih dejanj (1994). V novejšem času so posamezni projekti obravnavali vlogo socialnega dela pri uvajanju novih vzgojnih ukrepov za mladoletnike, in sicer pri poravnavanju.

V zadnjem desetletju se je na področju kriminalitetne politike začela uveljavljati nova paradigma – varnost v lokalni skupnosti. Ta težnja, očitna v nekaterih nacionalnih programih kriminalitetne politike najbolj razvitih evropskih držav, postavlja nove naloge pred socialno delo v lokalni skupnosti, postavlja pa ga tudi v novo razmerje do prava, še zlasti do spoštovanja pravic posameznika. Pravo nasploh in kazensko pravo še posebej določata okvir dopustnega in dovoljenega, lahko bi rekli tudi meje mogočega v okviru pravnih norm. V tem okviru se znajde socialno delo, ko se usmerja v lokalno skupnost in se tam srečuje s številnimi problemi, zlasti s problemi najbolj ranljivih družbenih skupin, katerih pravice so najpogosteje kršene ali vsaj ogrožene. Socialno delo se bo tako verjetno našlo v novem položaju, ko bo postalo na eni strani služba, ki zagotavlja varnost, pri tem pa tesno sodeluje z različnimi institucijami nadzorstvene ali polnadzorstvene usmeritve, in bo ob takih obveznostih verjetno prišlo v konflikt s svojo temeljno usmeritvijo.

Pravo v celoti bo v prihodnje verjetno bolj kot doslej določalo polje dejavnosti socialnega dela; bo okvir, v katerem ostaja dovolj prostora, da se uveljavijo posebnosti in kvalitete socialnega dela. Pravo, ki obravnava pravice zlasti deprivilegiranih

LITERATURA

- BARKER, R. L., BRANSON, D. M. (1993), *Forensic Social Work: Legal Aspects of Professional Practice*. New York: Haworth.
- DAVIES, M. (ur.) (1997), *The Blackwell Companion to Social Work*. Oxford: Blackwell.
- BRINC, F. (1988), *Izvrševanje kratkotrajnih kazni zapora v Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti (raziskava št. 81).
- (1994), *Normativi in standardi za opravljanje socialnovarstvenih storitev na področju socialnega varstva polnoletnih storilcev kaznivih dejanj*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti (raziskava št. 107).
- (1990), *Pravice zapornikov in njihovo varstvo v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri PF. (Raziskava št. 93)
- DEKLEVA, B. (1995), *Nove vrste vzgojnih ukrepov za mladoletnike*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- GILLING, D. (2001), Community Safety and Social Policy. *European Journal on Criminal Policy*, 9, 4: 381–400.
- ŠELIH, A., BREJC, T. (1972), *Mladoletnikovo vrednotenje kazenskega postopka in izvrševanja kazenskih sankcij*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti (raziskava št. 33).
- KAVAR VIDMAR, A. (1990), Pomen prava v izobraževanju za socialno delo. *Socialno delo*, 29, 1–3.
- KLANJŠEK, A. (1960), *Selekcija obsojenk za odprti kazensko-poboljševalni dom na Igu*. Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti (raziskava št. 4).
- SKABERNE, B. (1969), *Analiza in uspešnost izvajanja ukrepa strožjega nadzorstva skrbstvenega organa*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti (raziskava št. 27).
- ŠELIH, A. (1985), *Nekateri vidiki trpinčenja otrok - pravno, medicinsko in socialno-varstveno obravnavanje*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti (raziskava št. 72).
- ŠELIH, A., BREJC, T. (1972), *Mladoletnikovo vrednotenje kazenskega postopka in izvrševanja kazenskih sankcij*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti (raziskava št. 33).
- ŠELIH, A., ČONČ, M. (1981), *Vloga in pomen socialnega dela v kazenskem pravosodju proti mladoletnikom*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti (raziskava št. 54).
- VODOPIVEC, K. (1974), *Maladjusted Youth: An Experiment in Rehabilitation*. Westmead: Saxon House.

PRVOTI POKLICNEGA SOCIALNEGA DELA V LITVI

Priloga št. 10, 11 in 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

